

SZTÁLIN TANÍTÁSAI ALAPJÁN AZ ÁLLAMELMÉLET NÉHÁNY KÉRDÉSÉRŐL

(A Magyar Tudományos Akadémia II. osztályán 1951. december 12-én tartott előadás)

Írta: BEÉR JÁNOS

egyetemi tanár

I.

Zsdanov a marxi dialektika jelentőségét jellemezve azt állapítja meg, hogy a Marx előtti filozófia, még ha »alkalmas volt is a megfigyelés, a szemlélődés céljaira, már hasznavehetetlenné vált, mint a világ gyakorlati befolyásának eszköze, mint a világ megismerésének eszköze.«¹ A burzsoázia tudósai, mindenfajta idealisták különböző szavakkal, de végső fokon azonos útvészőben tagadják a társadalom törvényszerűségeit, fejlődésének állandóságát, a tudományos előrelátás lehetőségét. A marxista filozófia forradalmiságának — minőségi különbözőségének minden előbbi filozófiával szemben — egyik alapvető jellegzetessége éppen az, hogy a filozófiát a világ megismerésének és megváltoztatásának tudományává emelte. A társadalom jelenségeinek ilyen tartalmú, tehát tudományos vizsgálata és elemzése azzal válik lehetővé, hogy Marx és Engels a dialektikus materializmust a társadalom tényeire alkalmazva, forradalmasítják a társadalomról addig vallott tanításokat és megteremtik a történelmi materializmust, mint a társadalom törvényszerűségeit helyesen megmagyarázó tudományos világnézetet. A történelmi materializmus jelentősége elsősorban az — s ez tudományosságának is legmélyebb próbája —, hogy segítségével feltárhatjuk a társadalmi mozgások törvényszerűségeit: kibontakozik a társadalom következetes fejlődésének tendenciája és ezeknek ismeretében képesek leszünk befolyásolni az eseményeket.

Lenin és Sztálin zseniálisan továbbfejlesztve a Marx és Engels által a tőke sorvasztó rabságából kiszabadított tudományt, azt a Bolsevik Párt harci fegyverévé teszik a kommunizmusért folytatott harcban. A Marx—Engels—Lenin—Sztálin által alkotott új tudomány átveszi és felhasználja az emberi kultúra minden eddigi eredményét, s azt kritikailag feldolgozva olyan lebírhatalatlan erővé alakítja, amellyel a tőke torzító szorításából kiemelkedett ember úrrá lesz az általa megértett eseményeken s megtanulja azokat a társadalom fejlődési törvényeinek megfelelően irányítani.

Az elmélet így kovácsolódik szétválaszthatatlan egységbe a történelem valóságos eseményeinek gyakorlatával és válik a jövő távlatait megbízhatóan

¹ A művészet és filozófia kérdéseiről 12—14. l.

mutató irányítúként a mindennapos cselekvésnek is vezérfonalává, az emberiség felemelkedéséért harcoló kommunista pártok stratégiájának és taktikájának alapjává. Mindebből az is folyik, hogy a történelmi materializmust soha nem lehet lezárt, befejezett tannak, dogmának tekinteni, hanem azt, mint a mindenkori fejlődés tudományát a társadalomtörténet minden nagy felfedezéséhez, a társadalom minden gyökeres változásához képest tovább kell fejleszteni, tovább kell bővíteni, gazdagítani.

»A marxizmus — írja Sztálin elvtárs — a természet és a társadalom fejlődés-törvényeinek tudománya; az elnyomott és kizsákmányolt tömegek forradalmának tudománya, a szocializmus minden országban való győzelmének tudománya, a kommunista társadalom építésének tudománya. A marxizmus — mert tudomány — nem állhat egyhelyben, a marxizmus fejlődik és tökéletesedik. Lehetetlen, hogy a marxizmus a maga fejlődésében ne gazdagodjék újabb tapasztalatokkal, újabb ismeretekkel — egyes tételeinek és következtetéseinek tehát az idők folyamán feltétlenül meg kell változniok, azokat feltétlenül fel kell cserélni újabb tételekkel és következtetésekkel, amelyek megfelelnek az új történelmi feladatoknak. A marxizmus nem ismer el megváltoztathatatlan következtetéseket és tételeket, amelyek minden korra és időszakra kötelezők. A marxizmus mindennemű dogmatizmus ellensége.«² Ilyen értelemben mondja Sztálin több mint 34 évvel ezelőtt, 1917. augusztus 30-án a buharinistákkal a forradalom megvalósításának kérdéséről vitázva: »Van dogmatikus és alkotó marxizmus. Én az utóbbi talaján állok.«³ Sztálin elvtárs társadalomformáló, kommunizmust építő munkásságának történelmi eredményei ma már a dolgozó százmilliók kincsévé váltak. Ezek az eredmények a gyakorlat objektív tényeivel adnak cáfolhatatlan bizonyítékot a marxizmus tudományos elméletének legyőzhetetlen igazságáról, életerejéről.

II.

A proletárforradalomról és a proletárdiktatúráról szóló tanítás kulcskérdése a marxizmus-leninizmus elméletének. Ettől a tanítástól pedig elválaszthatatlan mindaz, amit a marxizmus-leninizmus az államról mond, hiszen a proletárdiktatúra állami fogalom. A proletárdiktatúra az állam új típusa: a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet történelmi korszakának állama, amely a proletárforradalom által szétzúzott burzsoa állam romjain épül fel. Ez az állam (a szocialista állam) jellegében, formájában és munkamódszereiben is megváltozott új intézmény, amely a kommunista párt által irányított főerő az osztályharc folytatásához, a proletárforradalom eredményeinek megszilárdításához és fejlesztéséhez, a szocialista társadalom s ennek alapján a kommunista társadalom felépítéséhez s végül a kommunizmus győzelmes betetőzéséhez.

² Sztálin: Válasz Holopov elvtársnak. A szovjet nyelvtudomány kérdései. Szikra, 342—343. l.

³ Sztálin Művei 3. köt. 206. l.

Marx és Engels az államelmélet területére is kidolgozták a tudományos szocializmus alapvető tanításait. Felszámolták az állammal összefüggésben kialakult kispolgári anarchisztikus elképzeléseket. Bebizonyították nemcsak azt, hogy a győztes proletariátusnak a hatalom megragadása után szét kell zúzni a régi államhatalmat, hanem azt is, hogy az uralomra jutott proletariátusnak új államhatalom keretében uralkodó osztállyá kell szerveződnie. »A munkásforradalom első lépése az, hogy a proletariátust uralkodó osztállyá emeli, a demokráciát kivívja. A proletariátus arra használja majd fel politikai uralmát, hogy a burzsoáziát fokról-fokra megfossza összes tőkésitől, hogy minden termelőeszközt az állam kezében, azaz az uralkodó osztállyá szervezett proletariátus kezében összpontosítson és a termelőerők tömegét a lehető leggyorsabban szaporítsa« — mondja a Kommunista Kiáltvány. Marx—Engels tanításaiban világos, hogy a kapitalista társadalom átalakítása kommunista társadalommá: egész történelmi korszak, amelynek állama a különböző történelmi adottságokból folyó részletkülönbségek lehetősége mellett is a lényegyet nézve, semilyen körülmények között nem lehet más, mint a proletariátus diktatúrája.

A burzsoázia mindenféle ügynökei talán éppen ebben a leglényegesebb kérdésben támadnak legdühödtebben a marxizmus ellen. Különösen Marx halála után durván meghamisítják Marx eredeti tételeit a proletárforradalom viszonyáról az általa megdöntött burzsoa államhoz, az újtípusú állam viszonyáról a proletárforradalom által szétzúzott burzsoa államhoz, a szocialista állam viszonyáról a szocialista forradalomhoz.

Lenin történelmi érdeme, hogy hatalmasan továbbfejlesztette a marx-engelsi államelméletet, különösen a szocialista államról szóló tanításokat. Megtisztította a marxizmust e területen is mindenféle ferdítésektől és hamisításoktól. A marxista államelméletben az új (a »lenini«) az, hogy : a párizsi Kommun és az orosz forradalmak tapasztalatait felhasználva felfedezte a szovjet hatalmat, mint a proletariátus diktatúrájának legalkalmasabb államformáját ; a proletariátus diktatúrájának képletében ő bontotta fel a proletariátus szövetségére vonatkozó zárójeleket, meghatározva, hogy a proletárdiktatúra a proletariátusnak mint vezetőnek osztályszövetsége a nem proletár osztályok kizsákmányolt tömegeivel. Lenin különös erővel emelte ki a proletárdiktatúrát, mint az osztálytársadalom legdemokratikusabb politikai szervezetét, kidolgozta a szocializmus győzelmének lehetőségét egy országban olyan körülmények között, amikor a proletárdiktatúra államát imperialista államok veszik körül. Marx és Engels alapvázlatából megeremtette a pártot, mint a proletariátus élcsapatát. Minden összefüggésében alkalmazta a marxizmus tételeit, a párt és a proletárdiktatúra feladatait az imperializmus körülményeire. »Ezért mondják nálunk, hogy a leninizmus az imperializmus és proletárforradalmak korszakának marxizmusa« — állapítja meg Sztálin.⁴

⁴ Sztálin : Beszélgetés az amerikai munkásdelegációval 1927. szeptember 9-én.

»Lenin 1917. augusztusában, vagyis néhány hónappal az Októberi Forradalom és a szovjet állam megalkotása előtt írta meg »Állam és Forradalom« című híres könyvét. E könyv főfeladatát Lenin abban látta, hogy megvédje Marx és Engels államelméletét az opportunisták hamisításával és elposványosításával szemben. Leninnek szándékában volt megírni az »Állam és Forradalom« második részét, ahol összegezni kívánta az 1905-ös és az 1917-es forradalmak tapasztalatainak legfontosabb eredményeit. Nem kétséges, hogy Lenin könyvének II. részében ki akarta dolgozni és tovább akarta fejleszteni az államelméletet a szovjethatalom országunkban való fennállásának tapasztalataira támaszkodva. Azonban a halál megakadályozta abban, hogy ezt a feladatot megvalósítsa. De amit nem tudott elvégezni Lenin, azt tanítványainak kell elvégezniök»,⁵ állapította meg Sztálin és nemcsak kijelölte, hanem meg is oldotta ezt a nagyszerű feladatot.

Sztálin, Lenin harcostársa és művének továbbfolytatója, az alkotó marxizmus utólérhetetlen mestere, Marx, Engels és Lenin tanításait továbbfejlesztve teljessé tette a proletárforradalomról és a szocialista állam felépítéséről szóló tudományos tanításokat.

Sztálin cáfolhatatlanul bebizonyította a szerves összefüggést a szocialista építés sorsa és a szocialista állam szilárdsága között, a szocialista építés biztonsága, lendülete és a szocialista állam gazdasági, kulturális és katonai ereje között. Feltárta a szovjet államhatalom különös fontosságát a fasizálódó imperializmus növekvő agressziója közepette. Rámutatott a szocialista államnak, mint a párt legfontosabb »emelőjének« mellőzhetetlen szervező-átalakító tevékenységére, — a szovjet elhárítószolgálat, a Vörös Hadsereg, a tengeri hajóhad és a szovjet igazságszolgáltatás pótolhatatlan szerepére, — a törvényesség, az állampolgári fegyelem szocialista tartalmára.

Sztálin leleplezte a trockista-buharinista kártevőknek a szovjet államhatalmat támadó összeesküvéseit és szétzúzta az ideológiai fronton jelentkező, a marxista államelméletet támadó összes kísérleteiket is. Sztálin elvtárs a szovjet szocialista államot a hatalom, a dicsőség, a szilárdság legmagasabb fokára emelte.

Sztálin tudományosan megalapozva és gyakorlatilag kidolgozva történelmi valósággá tette a soknemzetiségű állam önkéntes szövetségét, amely a Nagy Honvédő Háború súlyos nehézségei között is megbonthatatlan egységben állította harcba a szovjet népet a szocialista ország minden ellenségével szemben.

Az ő munkája nyomán lett a szovjet haza az igazi hazafiság kimeríthetetlen forrásává.

Sztálin tanításai alapján fejlődött szilárd és teremtő eszközzé a szovjet szocialista államapparátus. Így vált képessé arra, hogy elvégezze mindazokat az új és bonyolult feladatokat, amelyeket az osztály nélküli szocialista társadalom felépítésének során az államnak a gazdasági építés, a kultúrforradalom területén

⁵ Sztálin : A leninizmus kérdései. Szikra, 711. l.

meg kell oldania. Így vált képessé arra is, hogy eredményesen harcoljon a még megmaradt és a burzsoa maradványok befolyására újra éledő bürokratizmus ártalmai ellen.

Sztálin alkotása a megvalósult szocializmus lelkesítő dokumentuma, a szovjet nép alaptörvénye, az alkotmányok történetében új korszakot nyitó és minden szocialista állam számára példamutató 1936. évi szovjet alkotmány, amelynek megszületése 15. évfordulóját, mint a Sztálini Alkotmány ünnepét ünnepelte e napokban az egész haladó világ.

Sztálin viszi győzelemről-győzelemre a szovjet szocialista demokrácia nagyszerű eszméit, bebizonyítva azok óriási fölényét minden burzsoa demokráciával szemben.

Sztálin tárta fel a marxi dialektika módszerével a szocialista állam fejlődési fázisait és mutatott rá e fázisoknak és e fázisokon belül a szocialista állam feladatainak törvényszerű változásaira.

Sztálin adott elméleti útmutatást ahhoz, hogy tisztázzuk a népi demokráciának, mint a proletárdiktatúra egyik államformájának elméleti tételeit és felszámoljuk az ezzel kapcsolatosan jelentkező káros elméleti ingadozásokat és tévelygéseket.

Sztálin tanításai mutatják meg az összefüggéseket, az eszmei azonosságot a Szovjetunió fejlődése és a többi országok munkásosztályainak, munkáspártjainak harci feladatai között. Sztálin a szocializmus egy országban való győzelmének lenini tételéből kiindulva megvalósította a szocializmus felépítését a Szovjetunióban és a szocializmus felépítésének gyakorlati tapasztalatait tudományosan kifejlesztve bizonyította be a kommunizmus egy országban való felépítésének lehetőségét. Meghatározta a szocialista állam döntő jelentőségű szerepét a kommunista társadalom felépítésében és a felépített kommunista társadalomban is mindaddig, amíg fennáll a kapitalista környezet, a kapitalista befolyás lehetősége.

A nyelvtudománnyal kapcsolatban írott cikkeiben Sztálin elvtárs az alap és felépítmény lényegének és viszonyának tökéletes megvilágításával, kapcsolataik, összefüggéseik további távlatainak megnyitásával szinte felmérhetetlenül gazdagította a tudományos szocializmusnak az állammal kapcsolatos tanításait is. Új hangsúlyt kapott ezekben a tanításokban az államnak mint politikai intézménynek aktív szerepe és fontossága a szocializmus építésében, a békéért vívott nemzetközi harcban, a szocializmus végső győzelméért: a kommunizmus építéséért folyó küzdelemben.

III.

Az államelmélet továbbfejlesztésének történetében is központi helyet foglal el Sztálin elvtársnak a történelmi materializmust továbbépítő nyelvtudományi cikkeinek az a tétele, amelyben az eddiginél pontosabban és gazdagabban határozta meg az alap és felépítmény tartalmát, azok egymáshoz, a fejlődéshez való viszonyát és szerepét a társadalom mozgásában. Ezzel új tudo-

mányos műszert ad a marxisták kezébe a társadalmi jelenségek leméréséhez. Ezeknek a tételeknek gondos alkalmazása világítja meg minden részletében és minden összefüggésében az állam keletkezésének, típusváltozásának, szervezeti fejlődésének és elhalásának problémáit. E tételek tükrében nyílnak meg egyben a teremtő jogtudomány számára az új feladatok és e feladatok elvégzésének módszere is. Ezeknek a tanításoknak a gondolatmenetében mérhetők le teljes mélységükben azok az alapvető változások, amelyek a szocialista politikai eszméket, a szocialista jogi tudatot és az azok által — az adott kornak megfelelően — megteremtett szocialista államot és szocialista jogrendet minden megelőző államtól és jogrendtől elválasztják. Ezeknek a sztálini meglátásoknak meggyőző ereje visz el bennünket a politika és jogi eszmék jelentőségének, az állam és a jog aktív szerepének igazi megértéséhez és ezen keresztül az államtudomány és jogtudomány művelőinek felelősségéhez a szocializmus építésének előrehaladásáért.

Az alap és felépítmény helyes sztálini értelmezésében bontakozott ki teljes sokrétegetségében a felépítmény szolgálati jellege, mint a felépítménynek az a központi sajátossága, amelyet az állam- és jogtudomány vizsgálati módszerének középpontjába kell állítani. Így kapja meg az állam- és jogtudomány szocialista művelője is azokat a szempontokat, amelyek szerint tudományosan jellemezheti az államot és jogot (általában és annak egyes területein is) mint a társadalom jelenségeit éppen abból kiindulva, hogy mi az, ami a vizsgált elemeket minden más társadalmi jelenségtől különlegesen elhatárolja: mi az a specifikum (eszköz, mód, szervezet stb.), amivel a vizsgált jelenség az alapot különlegesen védi, erősíti, fejleszti, egyszóval szolgálja.

A szocialista állam problémáinak megvizsgálásánál is csak ez lehet a vezető szempont. Ez az a módszer, amellyel megragadhatjuk a szocialista állam lényegének, fejlődésének, tevékenységének, fejlődési tendenciáinak, szervezeti felépítésének, vezetésének minden lényeges részét.

E tétel következetes alkalmazásával határozta meg Sztálin a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet államának, a proletárdiktatúrának jellemző vonásait is, azt elemezve, hogy a proletárdiktatúrában, mint a marxizmus-leninizmus történelmileg adott politikai eszméjének állami megtestesülésében (abban a korban, amikor fennáll a kapitalista környezet) miként jelentkezik a proletárdiktatúra szolgálati jellege saját alapjának (a szocializmusnak, majd a kommunizmusnak) megszilárdításában, felépítésében, teljesséttelében, továbbfejlesztésében.

Ilyen módon látja meg Sztálin a proletárdiktatúra tudományos fogalmának három legfőbb vonását abban, hogy az:

1. »A proletárhatalom kihasználása a kizsákmányolók elnyomására, az ország megvédésére, a többi országok proletárijaihoz húzódó kapcsolatok megerősítésére, a forradalom fejlesztésére és győzelmére minden országban — vagyis az osztályharc folytatása állami vonalon; az államnak, mint politikai

intézménynek felhasználása : szolgálati szerepe arra, hogy végigvigyük a harcot a belső és külső osztályellenséggel szemben a szocialista alap védelmében, s építsük, szélesítsük az osztályharc nemzetközi szakaszát, mozdítsuk elő a szocialista alap megteremtéséért folyó küzdelmet a tőkés országokban.

2. »A proletárhatalom kihasználása arra, hogy a dolgozó és kizsákmányolt tömegeket végleg elszakítsuk a burzsoáziától, hogy a proletariátus és a tömegek szövetségét megerősítsük, hogy a tömegeket bevonjuk a szocialista építőmunkába, hogy a tömegeket a proletariátus államilag vezesse« — vagyis az állam szerepe a nem proletár dolgozó tömegek, elsősorban a dolgozó parasztság irányában ; az állam felhasználása : szolgálati szerepe a munkás-paraszt szövetség megszilárdításában, az állam tömegszervezeti szerepe a dolgozó tömegek mozgósítása érdekében a szocialista alap kifejlesztéséhez.

3. »A proletárhatalom kihasználása a szocializmus megszervezésére, az osztályok megsemmisítésére, az osztály nélküli társadalomba, az államnélküli társadalomba való átmenetre« — vagyis az állam felhasználása : szolgálati szerepe a szocialista alap termelőviszonyait fejlesztő jogrend megteremtése, az állami népgazdasági terv készítése, a gazdasági és kulturális szervező apparátus létrehozása és mozgatása, a gazdasági építés előbbrevitele, a kultúrforradalom előmozdítása, egyszóval a szocializmus-kommunizmus felépítése érdekében.⁶

Sztálin elvtárs megállapítja, hogy ezeknek a vonásoknak együttesen kell jelentkezniök, mert az állam csak így képes szolgálati szerepét maradéktalanul megvalósítani, de kiegészíti nyomban a tanítást azzal a felismeréssel (amelyet később a XVIII. Pártkongresszuson fejt ki részletesen), hogy viszont a szocialista állam fejlődésében az alap fejlődéséhez képest törvényszerűen bizonyos jellemző szakaszok alakulnak ki, melyekben az alap szükségletéhez képest változnak a szocialista állam egyes fővonásainak egymáshoz mért arányai és ezen belül különösen az egyes állami feladatok arányai is.

Az alap és felépítmény sokrétű és ugyanakkor törvényszerű rendszerében kap éles megvilágítást és tudományos megalapozottságot a szocialista állam alkotó jellege, aktív szerepe, amely összehasonlíthatatlanul nagyobb arányú minden eddigi állam hatásához mérve. Ezeken a kapcsolatokon keresztül válik ugyanis érthetővé, hogy amíg a tőkés államnak a gazdaság felé irányuló befolyása az ennek folytán megnövekedett mérvű tőkés kisajátítás hatására éppen fokozza a tőkés termelési rend anarchiáját, belső ellentmondásait és ezzel egyre kérleltetlenebb fékezőjévé válik a fejlődésnek, addig a szocialista állam befolyásának növekedése a szocialista termelési erők és termelési viszonyok között lévő harmóniánál fogva hatalmas emelője a társadalom fejlődésének. Az alap és felépítmény dialektikus kölcsönhatásainak mozgását követve tárul fel teljes egészében a szocialista állam nevelő szerepe a szocializmust előre vivő szocialista tudat kialakításának és elmélyítésének nagyszerű munkájában, a kultúrforradalom szervezésében.

⁶ Sztálin : A leninizmus alapjairól IV. fejezet.

A kapitalizmusból a szocializmusba — a kommunizmusba való átmenetnek éppen az a jellegzetessége, hogy csak az átmenet megkezdése után, (tehát a forradalmat követően) alakulnak ki a szocialista termelési viszonyok, vagyis a szocialista gazdasági alap. Amíg tehát a polgári forradalmak feladata abban jelentkezett, hogy a politikai felépítményt a már meglévő gazdasági alaphoz igazítsák, addig a proletárforradalomban minden meglévő társadalmi viszonytal szakítva, új alap bontakozik ki és a proletárforradalom az osztályharc talaján kialakult új eszmék és az általuk létrehozott új intézmények segítségével alakítja ki, fejleszti ki, szilárdítja meg és szélesíti ki az új gazdasági alapot. Ezért mondjuk azt, hogy a szocialista forradalom nem végződik a munkásosztály hatalomra jutásával, hanem sok vonatkozásban ekkor kezdődik. A kapitalizmus körülményei között nem alakulhat ki a szocialista alap, csak az annak megteremtéséhez szükséges anyagi és szellemi előfeltételek, vagyis: a termelőerők fejlettsége (a technika és a fejlett termelési viszonyok hordozója: a forradalmi munkásosztály), a fejlett termelőerőknek megfelelő forradalmi nézet (marxizmus-leninizmus), valamint ennek szervezete: a forradalmi munkáspárt. Ezek az összefüggések e szemszögből is cáfolhatatlanul bizonyítják a forradalmi nézet által létrehozott és a társadalmi fejlődés vezető erejévé váló kommunista párt tevékenységének nélkülözhetetlenségét a proletárdiktatúra megvalósításában, a szocializmus, a kommunizmus építésében. Így kap ebből a szemszögből is tudományos alapot a kommunista párt szerepének szükségszerűsége a szocialista állam irányításában.

A felépítmény szolgálati jellegének mint fő sajátosságnak hangsúlyozásából folyik az állam és a jog elválaszthatatlanságának, összeforrottságának felismerése. Az állam ugyanis jog nélkül, a jog pedig a kényszerítő eszközt megvalósító állam nélkül nem tölthetné be az alap irányában szolgálati szerepét, tehát megszűnnék felépítmény lenni.

Az imperializmus és proletárforradalmak mai szakaszában: a két táborra szakadt világ adott körülményei között, amikor a rothadó kapitalizmus új világháború kirobbantásával kísérli meg fékezni a társadalom fejlődő erőit, szolgálati szerepét tölti be a szocialista állam azzal, hogy minden intézményével a béke harcának ügye mellé áll. Sztálin tanításai alapján, a szocialista állam szolgálati jellegének helyes értékelésével tehát a békéért való harcban a szocialista államok tevékenységének nélkülözhetetlen elemét kell meglátnunk. A békéért való harc elhanyagolása, feladása, a szocialista állam szolgálati kötelességének semmibevevését jelentené a szocialista alap iránt, elszakítaná a felépítményt az alaptól: megfosztaná így felépítmény jellegétől. A történelmi materializmus fényénél felismert törvényszerűséggel kapcsolódnak a szocialista államok a legnagyobb, leghatalmasabb, az élenjáró szocialista állam, a Szovjetunió által vezetett békétábor küzdelmeihez minden háborús uszítással, minden háborút kirobbantani akaró imperialista kísérlettel szemben.

IV.

A régi és új politikai nézetek harcában az államelmélet területén egyik legátfogóbb kérdés a demokrácia értelmezése: a burzsoa demokrácia és a szocialista szovjet demokrácia éles küzdelme.

A történelmi események a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének percétől kezdve szinte napról-napra bizonyítják a szocialista demokrácia magasabbrendűségét, növekvő erejét minden más demokráciával szemben. Szinte napról-napra leplezik le a burzsoázia ú. n. »demokráciájának« valóban népellenes elnyomó tartalmát, egyre átlátszóbb hazugságait. Világosan megmutatják, hogy nem »általában« a demokrácia válságáról van szó, hanem arról, hogy a réginek, a túlhaladottnak, a bomlónak: a burzsoa demokráciának és az újnak, a fejlődőnek, a növekvésben lévőnek, a lebíthatatlan optimizmust kifejezőnek: a szocialista demokráciának e harcában a dialektikus materializmus törvényszerűségei szerint a réginek visszavonhatatlanul el kell buknia, el kell tűnnie, át kell adnia helyét.

Lenin a renegát Kautskyval vitázva írja: »Ha nem akarunk gúnyt úzni a józan észből és a történelemből, akkor világos, hogy addig, amíg különböző osztályok léteznek, csak osztálydemokráciáról lehet szó . . . . A történelem ismer burzsoa demokráciát, amely a feudalizmust váltja fel és proletárdemokráciát, amely a burzsoa demokráciát váltja fel . . . A burzsoa demokrácia, amely nagy történelmi haladás volt a középkorhoz képest, mindig megmarad — és a kapitalizmus alatt nem is lehet ez másként — szűknek, megnyirbáltnak, képmutatónak, paradicsom marad a gazdagok, — csapda és csalás a kizsákmányoltak, a szegények számára.«⁷

A proletárdiktatúra szétzúzza ezt a régifajta demokráciát és megteremti az új demokráciát, a dolgozó többség demokráciáját. Ez Lenin szavai szerint »a demokrácia gigászi világtörténelmi kibővítése, amely által a demokrácia átalakul hazugságból igazsággá, az ember felszabadul a tőke bilincseiből . . .«⁸

A demokrácia a kapitalizmus körülményei között burzsoa demokrácia, tehát demokrácia a tőkésék, a gazdagok számára és diktatúra a dolgozó többséggel szemben. A demokrácia a proletárdiktatúrában proletárdemokrácia, tehát demokrácia a dolgozó többség, a szegénység számára és diktatúra a hatalomból kivetett, volt elnyomókkal szemben. E két demokrácia között minőségi különbség van. Ezért mondja Lenin, hogy »a proletariátus diktatúrájának új módon demokratikus államnak kell lennie a proletárok és általában nincstelének érdekében és új módon diktatórikusnak a burzsoázia ellen« . . .⁹ . . . »A proletár demokrácia milliószer demokratikusabb minden burzsoa demokráciánál;

⁷ Lenin: Válogatott Művek II. köt, 428—429. l.

⁸ Lenin Művei 23. köt. 442—443. l. (Oroszul.)

⁹ Lenin: Állam és forradalom.

a szovjethatalom milliószor demokratikusabb a legdemokratikusabb burzsoa köztársaságnál.«¹⁰

A szocialista állam, amely megvalósítója ennek a demokráciának, jellegében más tehát, mint a régi állam. Sztálin a tőkés világ minden veszett támadásával szemben legyőzhetetlen hatalommá kovácsolja a szocialista demokrácia politikai eszméjének politikai intézményét, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségét, a világ leghaladottabb, legdemokratikusabb államát, amely a legmélyebb demokratizmus hordozója, megvalósítója, továbbfejlesztője.

A Szovjetunió szocialista demokráciája olyan államot teremtett, amelyben minden állampolgár döntő módon részt vesz az állam kormányzásában, amelyben megvalósul az állampolgárok igazi egyenlősége, a népek és nemzetek őszinte egyenjogúsága. A szovjet demokrácia emberformáló ereje fejleszti ki az állampolgárok milliós tömegeiben a tudatosságnak és kultúrának eddig elképzelhetetlen fokát és teszi az államot képessé olyan feladatok megoldására, amelyeket eddig egy állam sem lehetett képes megoldani.

A szovjet demokrácia talaján nőnek és erősödnek meg a szocialista társadalom új hajtóerői, a nép teljes politikai és morális egysége, az építő bíráló és önbírálat, a szocialista verseny és újítás, a szocialista hazafiság, amelyek megteremtik a reális előfeltételeket ahhoz, hogy a Szovjetunió megvalósítsa a leghaladottabb tudomány virágzását, a legfejlettebb technikának a termelés minden területén való alkalmazását, az új káderek millióinak felnevelését, a természetátalakító hatalmas sztálini tervek végrehajtását. A szovjet demokrácia a kommunizmust építve győzelemre viszi a békéért folyó harcot az imperialisták minden veszett próbálkozásával szemben.

*

A szovjet állam felépítésének, állami szerveinek, állami munkamódszerének biztos alapja a szocialista demokrácia elméleti tételeinek gondos kidolgozása és következetes gyakorlati alkalmazása. Sztálin a szocialista demokratizmus elméletére építve fejlesztette és erősítette meg a lenini szovjet rendszert és tette azt az állam legdemokratikusabb, leghaladóbb formájává, amelyben a Bolsevik Párt vezetése mellett a dolgozók egyéb tömegszervezeteinek szoros együttműködésével valósul meg a társadalom állami vezetése. A dolgozó tömegekre támaszkodva, azoknak alkotó erejét, bírálóitát felhasználva és fejlesztve, a tömegeket az államapparátustól elszakítani akaró bürokratizmus ellen folyó állandó küzdelemben alakult ki — Sztálin mindenre kiterjedő irányítása és gondoskodása mellett — a szovjet államapparátus. »Ez nemcsak a szovjeteket jelenti, hanem a szó mélyebb értelmében a szovjetekből és ezenfelül mindenféle és mindenfajta pártonkívüli és pártegyesülés milliókat felölelő szervezeteiből áll, amelyek egyesítik a szovjeteket a legszélesebb alsó rétegekkel, egybeolvasztják az államapparátust a

¹⁰ Lenin : Válogatott Művek II. köt. 437. l.

milliók tömegekkel és lépcsőről lépcsőre megsemmisítenek mindent, ami korlát lehetne az államapparátus és a lakosság között.«¹¹

Az alapról és felépítményről adott sztálini meghatározás teszi tudományos felismeréssé azt a tényt, hogy a szovjeteken keresztül kiszélesedik és legyőzhetetlen erővé válik a szovjet népben élő mélységes szocialista demokratizmus.

V.

A nemzetközi imperializmus, amely a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmétől kezdve nem szűnt meg minden területen és a legkülönbözőbb módszerekkel támadni az erősödő szovjet államot, az elmélet eltorzításának módszerét sem vetette meg. Az elmélet vonalán érvényesülő támadások leggyakoribb tárgya éppen a szovjet államhatalom volt. Az ellenség ügynökei — nem véletlenül — mindent elkövettek annak érdekében, hogy aláássák az állam tekintélyét, lejárássák az állam jelentőségét, eltereljék a szocializmus építőinek figyelmét a szovjet államapparátus problémáiról. Így is megkísérlik a legélesebb fegyvert, a szovjet államhatalmat kivenni a proletariátus kezéből, vagy legalább is gyengíteni annak ütőképességét.

A marxizmus-leninizmus tételeinek eltorzításában az ellenség különös súllyal vetette rá magát annak az engelsi tanításnak hamis értelmezésére, hogy a proletárhatalom megalakulása után nyomban megkezdődik az állam elhalásának az időszaka. A kérdést még a Párt VIII. Kongresszusán, a pártprogram megvitatásánál is felvetették. Néhányan a programba is fel akarták vétetni az állam elhalásáról szóló pontot. Lenin — aki eddig is sikerrel utasította vissza a marxizmus tudatos meghamisítására irányuló ezt a törekvést — kijelentette, hogy addig, amíg megkezdődik az állam elhalása, még nem egy kongresszust fognak összehívni és akkor amúgy is világosabb lesz a kérdés gyakorlati megoldása.

A szocialista állam ellen irányuló ellenséges támadásoknak ez a formája mindezek ellenére később is újból és újból visszatér. Visszatér annak ellenére, hogy Sztálin Buharint és társait leleplezve bebizonyította, hogy az éles nemzetközi osztályharc feltételei között a szovjet államot támadó ilyen kísérlet lényegében az osztályellenség érdekeinek közvetlen képviselését jelenti. »Erős és hatalmas proletárdiktatúra, ez az, amire nekünk ma szükségünk van ahhoz, hogy a haldokló osztályok utolsó maradványait is pozdorjává zúzzuk és a tolvaj machinációkat megghiúsítsuk« — mondja Sztálin 1933. januárjában, az első ötéves terv eredményeiről tartott beszámolójában. Felfedi, hogy az osztályok megszüntetéséről és az osztálymentes társadalom létesítéséről és ennek folytán az állam fölösleges voltáról szóló marxista tételeket egyesek megkísérlik úgy értelmezni, mint az osztályharc szükségtelenségéről, az államhatalom lebecsüléséről szóló ellenforradalmi tanítások igazolását. Mint olyan tanításokat, amelyek

¹¹ Sztálin Művei 7. köt. 171—172. l.

indokolják az áldozatvállalás és a munka fokozásának szükségtelenségét; igazolják a lustaságot, a tunyaságot, a közösségi szellem elhanyagolását, az egyéni érdekek hajhászását. Szóval mindazt, ami a támadó burzsoázia érdekét szolgálja. »Mondanunk sem kell — folytatja Sztálin —, hogy az ilyen embereknek semmi közük sem lehet pártunkhoz. Elfajult vagy kétkulacsos emberek ezek, kiket ki kell kergetni a pártból. Az osztályharc megszüntetését nem az osztályharc kialakítása, hanem annak erősítése útján lehet elérni, az állam elhalása nem az államhatalom gyöngülését, hanem annak maximális erősödésén keresztül fog jönni, amire okvetlen szükség van ahhoz, hogy a haldokló osztályok maradványait végkép megszüntessük, hogy megszervezzük védelmünket a kapitalista környezet ellen, amely távolról sincs megsemmisítve és egyhamar nem is lesz.«¹²

A kérdés teljes megoldását Sztálin elvtársnak a XVIII. Pártkongresszuson (1939-ben) tartott beszámolója tartalmazza. Különösen jelentős Sztálin elvtársnak ez az állásfoglalása azért, mert az lényegében már a szocializmusról a kommunizmusba való fokozatos áttérésnek a programja és olyan időben hangzott el, amikor egyre fokozódott a nemzetközi helyzet élesedése, egyre szemérmetlenebb nyíltsággal jelentkezett a hitleri Németország agressziója és az angol-amerikai diplomácia hallgatólagos támogatásával megkezdődött a német agresszorok támadása Kelet-Európával szemben.

»Abból kell kiindulni — veti fel Sztálin elvtárs a problémát —, hogy most már néha konkrétan felmerül a kérdés: a kizsákmányoló osztályok nálunk megszűntek, ellenséges osztályok nálunk nincsenek többé, nincs már kit elnyomni vagyis nincs már szükség az államra, az államnak el kell halnia. Hát akkor miért nem segítjük elő szocialista államunk elhalását, miért nem törekszünk arra, hogy véget vessünk neki, nincse-e már itt az ideje annak, hogy sutbadobjuk ezt az ócska államot?»

Sztálin megállapítja, hogy Engels az állam elhalásának kérdését konkrétan egyáltalában nem veti fel. Nem is vethette fel, hiszen még nem voltak meg ennek a kérdésfeltevésnek a történelmi adottságai. Engels az állam keletkezését és elhalását a társadalom egészének viszonylatában elemzi, éppen az általánosítástól folyóan azt olyan időre feltételezve, amikor az osztályok, tehát az államot létrehozó társadalmi erők a társadalom egészében, tehát nemzetközi méretben szűnnek meg.

Engels formulája, amelyet az állam elhalásáról az Anti-Dühringben tárgyal — fejt ki Sztálin — helyes, de csak »két feltétel egyike esetén: a) ha a szocialista államot csakis az ország belső fejlődésének szempontjából tanulmányozzuk, ha már eleve elvonatkoztatjuk a nemzetközi tényezőktől, ha a kutatás könnyebbége kedvéért izoláljuk az országot és az államot a nemzetközi környezettől, vagy b) ha feltételezzük, hogy a szocializmus már győzött minden országban vagy az országok többségében és a kapitalista környezet helyett szocialista

¹² Sztálin Művei 13. köt. 222. l.

környezet van és nincs meg többé a kívülről való támadás veszedelme, nincs többé szükség az állam és a hadsereg erősítésére.»

Sztálin tehát visszaviszi a kérdést a történelem reális tényeihez és erre támaszkodva megállapítja, hogy az *engelsi formula engelsi alkalmazásával* az adott körülmények között, amikor a Szovjetunióban az említett feltételek egyike sem forog fenn, szükség van az államra még a kommunizmus alatt is, feltéve, hogy addig nem múlik el kívülről jövő támadás veszélye valamely erős kapitalista állam részéről. Megmarad tehát, sőt erősíteni kell az államot mindaddig, amíg nem győzedelmeskedik a kommunizmus az egész világon, vagy legalább is a tőkés országok túlnyomó többségében.

Sztálin ugyanerre a kérdésre Holopov elvtárs hoz írt válaszában visszatérve írja: »A szovjet marxisták a mi korunkban kialakult világhelyzet tanulmányozása alapján arra a következtetésre jutottak, hogy amíg a kapitalista környezet még fennáll, amikor a szocialista forradalom még csupán egy országban győzött, a többi országban pedig a kapitalizmus uralkodik, a győztes forradalom országának nem gyengítenie, hanem mindenképpen erősítenie kell államát, az állami szerveket, a felderítő szervezetet, a hadsereget, ha az az ország nem akarja, hogy a kapitalista környezet szétzúzza...« Az állam »elhalása« majd akkor kezdődhetik meg, »amikor a szocializmus egymásutáni győzelmei egyes országokban a szocializmus győzelmére fognak vezetni az országok többségében és amikor ilyen módon létrejönnek majd az engelsi tétel alkalmazásához elengedhetetlen feltételek«. ¹³

Sztálin ezen tanításai (amelyek minden szocialista államra érvényesek) a népi demokratikus állam fejlődése szempontjából is alapvető fontosságúak. Condoljunk csak arra, hogy nálunk is mennyire központi kérdés a szocialista állam jelentőségének felismerése, az állami szervezet szilárdsága, az állami rendelkezések szerepe és tekintélyének ügye. Ismerjük fel a sztálini tanítások tükrében, hogy minden törekvés, amely közvetlenül vagy közvetve alkalmas lazítani fiatal államunk szocialista rendjét és fegyelmét, az ellenség kártevése előtt nyit utat és fékezi az állami szerveket, hogy erőik teljével szolgálják a szocialista alap fejlődését. Népi demokráciánkban is maradéktalanul érvényesíteni kell a sztálini tanítást: a szocializmus felé, az osztályok megsemmisítése felé vezető úton szocialista államunk állandó erősítésével, államszerveink újabb és újabb megszilárdításával, államunk tekintélyének növelésével, a szocialista törvényesség (ezen belül az állampolgári fegyelem) megalkuvásnélküli megvalósításával jutunk előre.

VI.

1936. november 25-én a szovjetek rendkívüli VIII. Kongresszusán az új alkotmány tervezetéről tartott beszédében Sztálin elvtárs nemcsak összefoglalta és megvilágította azt az óriási haladást, amely az 1924. évi alkotmány elfogadása

¹³ A szovjet nyelvtudomány kérdései. Szikra. 338—339. l.

óta a Szovjetunióban végbement, hanem teremtő módon továbbfejlesztve a szocialista államról szóló elméleti tanításokat, klasszikus tömörséggel és mélyenjáró megalapozottsággal összefoglalta a burzsoa és a szocialista alkotmányokról szóló legfontosabb tételeket, a burzsoa és a szocialista alkotmány fő sajátosságait, a burzsoa és a szocialista demokrácia lényegét. Az ebben a beszédben összefoglalt eszmék és az ezek törvényi megfogalmazásaként 1936. december hó 5-én megszületett új alkotmány »valóságos« enciklopédia a szocialista állam kérdéseiben« (Jugyin).

A Sztálini Alkotmány határkő a szocialista államjogtudomány fejlődésében is. Nemcsak tudományos alapvetése, hanem éppen ebből folyóan rendszerbeli felépítése és fogalommeghatározásai is tudományosan megalapozottak. A Sztálini Alkotmány a marxizmus-leninizmus elméletének, a szocializmus felépítésének a gyakorlat objektív próbáján keresztül lemért eredményeihez képest, törvényileg fogalmazza meg a szovjet szocialista állam konkrét alapját, az alapot szolgáló eszméket és a törvény erejével határozza meg az ennek megfelelő jogintézmények lényegét, valamint azokat a politikai intézményeket (állami szerveket), amelyekkel az államhatalom maximálisan alkalmassá válik a szocialista alap irányában szolgálati szerepét betölteni. A Sztálini Alkotmányról jogosan mondjuk, hogy új korszakot nyit az alkotmányok és az államjog történetében. A Sztálini Alkotmány teremti meg a szocialista államjog legfejlettebb rendszerét, tisztázza a szocialista államszerkezet fogalmát, tudományosan elhatárolja az államhatalom és az államigazgatás szerveit, nagyszerű példa, útmutatás nemcsak minden szocialista állam alkotmánya, hanem a szocialista államjogtudomány minden művelője számára is.

A Szovjetunió új alaptörvénye törvényerejű lerögzítését jelenti a szocializmus győzelmének, a szocializmus felépítésének a Szovjetunióban. Jelenti a szocialista demokrácia újabb kiszélesítését és ugyanakkor a szocialista államhatalom további megszilárdulását, szervezetének további tökéletesedését. Jelenti a diktatúrának, vagyis a társadalom állami vezetésének az eddiginél még fejlettebb, magasabbrendű rendszerét, jelenti tehát egészében a munkásosztály diktatúrájának fejlesztését, erősbödését.

Sztálin elvtárs már az alkotmány előterjesztésekor kiemelte, hogy az alkotmány és az alkotmányban kifejezett demokratikus eszmék milyen hatalmas segítséget jelentenek a nemzetközi munkásmozgalom, a tőke rabsága ellen küzdő dolgozók és általában a szabadságért harcoló elnyomottak számára. A Sztálini Alkotmány eszméi valóban hatalmas mozgósító erőként érvényesültek és érvényesülnek ma is mindenütt, ahol az emberek a szabadságért indulnak harcba. A Sztálini Alkotmány nemcsak a Szovjetunió felszabadult népeinek eszméit fejezi ki, de kifejezi annak a sokszázmillió embernek nézetét is, akik elégedetlenek a tőkés elnyomásával és a szabadságról álmodnak. A Sztálini Alkotmány eszméinek jegyében folyó harc eredményeként születtek meg Kelet-Európában a népi demokráciák, született meg a nagy kínai nép szabadsága,

a demokratikus Németország. A Sztálini Alkotmány megtermékenyítő tanításai segítették a népi demokratikus országokat alkotmányaik létrehozásában.

A szovjet nép Sztálin elvtárs és a Bolsevik Párt vezetésével céltudatosan és következetesen halad a szocialista demokrácia útján és ma már a kommunizmust építi. A marxista-leninista tudomány tanításait kifejező, megvalósító és továbbvivő szovjet államhatalom egyre erősödő progresszív szerepet visz a bomló imperializmus elleni harcban, az új demokratikus társadalomért folyó nemzetközi küzdelemben. A Szovjetunió politikai és jogi intézményei ma is kifejezői a haladó emberiség eszméinek. Nagyszerű példáját látjuk ennek a Szovjetunió Legfelső Tanácsa által elfogadott, a béke védelméről szóló törvényben, amelyben a szovjet állam »szolidaritást vállal a Béke Hívei II. Világkongresszusának felhívásával, amely az egész haladó emberiségnek a háborús propaganda betiltására és megbélyegzésére irányuló akaratát fejezi ki«. Ez a törvény annak a felemelő és az egész világ haladó népeinek nézetével egybeeső sztálini eszmének a törvényi kifejezése, hogy a háborút meg lehet akadályozni, ha a dolgozó emberek százmilliói következetesen és harcosan kiállnak a béke ügye mellett.

VII.

A Magyar Tudományos Akadémia Jogi Allandó Bizottsága mai ülésének tárgya: A sztálini államelmélet jelentősége a jogtudomány számára.

Sztálin elvtárs tanításai az államelmélet egészében és annak szinte minden részletében is újabb összefüggéseket, törvényszerűségeket tárnak fel. Segítsé-
gük nélkül nem lehet tájékozódni az osztályharc bonyolultán, de törvényszerűen érvényesülő jelenségei között, amelyek pedig megszabják a gyakorlat helyes útját is. Azok a gondolatok, amelyeket előadásomban ehhez a tárgyhoz fűztem, távolról sem léptek fel (és az előadás terjedelme miatt sem léphettek fel) azzal az igénnyel, hogy akár csak az idevágó legfontosabb problémákat és akár csak vázlatosan is átfogják. Úgy vélem, mégis lehetséges, és további munkánk szempontjából szükséges e szemelvényeszerű előadás nyomán is néhány összefoglaló következtetést levonni, mert a nagyszerű sztálini mű tudományos biztonsága, fejlődést lendítő ereje ilyen töredékeken keresztül is magávalragadó, mozgósító erőként érvényesül:

1. A sztálini tanítások világosan mutatják eddigi jogászai munkánk hiányosságát és elvezetnek bennünket a helyes módszer felé.

Akár az állam, vagy a jogrendszer egészét, akár annak egyik ágát, akár csak egy részletintézményét vizsgáljuk, vagy valamely megoldandó gyakorlati kérdés elméleti alapvetését keressük, általában tehát minden tudományos jogi munkánál azt kell először elemeznünk, hogyan segíti konkrétan és specifikusan a tárgyalat vagy érintett eszme, intézmény a gazdasági alap védelmét, hogyan mozdítja elő annak további fejlődését, milyen módon tölti be tehát a felépítmény szerepét.

2. Csak a sztálini tanítások elmélyült alkalmazásával óvhatjuk meg munkánkat a tudományt elsekélyesítő és eredményeit eltorzító vulgarizálással szemben. Csak ilyen módon tesszük magunkat képessé arra is, hogy az élenjáró szovjet jogtudománynak a sztálini elméleten épülő nélkülözhetetlen tanításait és tapasztalatait — az azok értelmét megcsúfoló mechanizálás nélkül — alkalmazzuk a mi viszonyainkra.

3. A sztálini tanítások felfegyvereznek és harcra mozgósítanak a szocialista államra vonatkozó ellenséges és téves nézetekkel szemben, a szocialista állam szerepének és jelentőségének minden lekicsinylése ellen. Megvilágítva a tudomány szerepét, felfedik és megnövelik az államelmélet művelőinek felelősségét; megmutatják: mit lehet és mit kell tennünk, hogy a szocialista állam betöltse szolgálati hivatását, a legfontosabb eszköz legyen »a munkások és parasztok kezében a szocializmus győzelméhez és a dolgozók szocialista vívmányainak megvédéséhez a kapitalista környezettel szemben« (A SZK(b)P Központi Bizottságának 1938. XI. 14-i határozatából).

A szocialista állam szolgálati szerepének megértésében kapnak kellő súlyt azok az állami intézmények, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az államhatalom feladatát elvégezze; így irányítja figyelmünket a sztálini útmutatás az állam-szervezet kérdéseinek a gyakorlatot előrevivő tudományos feldolgozására is.

* * *

Nagy Pártunknak, a Magyar Dolgozók Pártjának II. Kongresszusa határozatában kimondja: »Tovább kell erősíteni a népi demokratikus államhatalmat... Az államgépezet munkájának további javításával következetesen folytatni kell a közigazgatás, valamennyi állami szerv demokratizálását, a bürokratizmus elleni harcot, a tömegek bírálatának és ellenőrzésének fejlesztését. Erősíteni kell az osztályellenség felfedésére és leküzdésére szolgáló állami szerveket. Az állam valamennyi szervében, a legfelsőbbtől a legalsóbbig, érvényesülni kell a Párt irányításának anélkül, hogy ez az állami szervek önálló munkáját és felelősségét csorbítaná.« A Kongresszus határozata dolgozó népünk, szocializmust építő társadalmunk leghaladóbb eszméinek legmagasabbrendű kifejezése. A sztálini tanítások hű értelmezése szerint csak akkor leszünk tudományunknak: az államtudománynak hivatott és a népet szolgáló munkásai, ha tudományos előrelátással segítünk ezeket az eszméket megvalósítani, ha segítünk kifejleszteni és tökéletesíteni azokat a politikai és jogi intézményeket, amelyek ezeknek az eszméknek megfelelnek.